אינה מקודשת שמחמת קידושין הראשונים שלח [א]וכן קטן שקידש: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן שוה פרוטה איידי דקא נפיק ממונא מיניה טעי אבל פחות משוה פרוטה אימא [ב]יודע שאין קידושין תופסין בפחות משוה פרוטה וכי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושין קא משדר ואי אשמעינן הני תרתי משום דבין פרוטה לפחות משוה פרוטה לא קים להו לאינשי אבל קטן שקידש הכל יודעין שאין קידושי קטן כלום אימא כי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושי קא משמע לן איתמר רב הונא אמר חוששין לסבלונות וכן אמר [ג]רבה חוששין לסבלונות אמר רבה [ד]ומותבינן אשמעתין אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת אמר ליה אביי התם כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח איכא דאמרי אמר רבה מנא אמינא לה[ה] כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח הכא הוא דטעי הא בעלמא הוו קידושין ואביי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בעלמא דלא נחית לתורת קידושין כלל אלא אפילו הכא דנחית לתורת קידושין אימא הוו קידושין קא משמע לן מאי הוי עלה אמר רב פפא [ו]באתרא דמקדשי והדר מסבלי חיישינן מסבלי והדר מקדשי לא חיישינן מקדשי והדר מסבלי פשיטא [ז]לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא קא משמע לן בעא מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא הוחזק שטר כתובה בשוק מהו אמר ליה וכי מפני [ח]שמחזיק שטר כתובה בשוק נחזיק בה כאשת איש מאי הוי עלה אמר רב אשי [ט]באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן כתבי והדר מקדשי לא חיישינן מקדשי והדר כתבי פשיטא [י]לא צריכא דלא שכיח ספרא מהו דתימא ספרא הוא דאתרמי קא משמע לן:

מתני' [כ]המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות [ל]ומעשה [מ]בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו וקיבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות:

גמ' מנהני מילי אמר רמי בר חמא דאמר קרא [1]ואשה אל אחותה לא תקח לצרור [נ]התורה אמרה בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא [ס]לו ליקוחים אפי' באחת מהם אמר ליה רבא אי הכי היינו דכתיב [2]ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם אי קידושין לא תפסי בה כרת מי מחייב אלא אמר רבא [ע]קרא בזה אחר זה ומתניתין כדרבה דאמר רבה [פ]כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו גופא אמר רבה כל [צ]שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו איתיביה אביי

המרבה

אינה מקודשת. ולא אמרינן יודע היה שאין קידושיו קידושין וגמר ושלח סבלונות לשם קידושין אלא אמרינן מחמת קידושין הראשונים שלח: **וכן קטן שקידש.** ושלח סבלונות משהגדיל: **גמ' וצריכא.** למיתני שתי נשים בפרוטה ולמיתני או אחת בפחות משוה פרוטה וקטן שקידש לאשמועינן בכולהו דסבלונות דבתר הכי לאו לקידושין ניתנו: **טעי.** וסבר דקידושין נינהו ולא מסיק אדעתיה דסבלונות לשם קידושין: **חוששין לסבלונות.** מי שסידך באשה (כ)ונתרצה וקדם ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא קידושין הן ואם נתקדשה לאחר צריכה גט מן הראשון: **וכן אמר רבה** גרסי': **ומותבינן אשמעתין.** יש לי להשיב על דברי: **התם כדקתני טעמא דטעי כו'.** בקידושי קמאי וסמיך עלייהו אבל האי דלא קידש איכא למיחש להכי: **בעלמא.** היכא דשלח בלא קידושין: **דלא נחית לתורת קידושין כלל.** ולא העלה קידושין על לבו: **אבל הכא דנחית להכי.** ומתוך שעלה על לבו ונזכר שאין קידושיו כלום ושלח סבלונות אימא לשם קידושין: **חיישינן.** דכיון דאורחייהו לקדושי ברישא חיישינן דשדר הני לשם קידושין: **הוחזק שטר כתובה בשוק.** שראו שטר כתובה: **מהו.** אם נתקדשה לאחר מהו להחזיקה כמקודשת לראשון: **דלא שכיח ספרא.** אין הסופר מצוי בעיר תמיד: **ספרא הוא דאתרמי ליה.** וקדם לכתוב קודם קידושין: **מתני' כאחת.** (ל)אמר הרי שתיכם מקודשות לי: **אינן מקודשות.** ואין אחת מהן צריכה גט ובגמרא מפרש טעמא: **ושל שביעית היתה.** בגמרא (מ) מפרש מאי אתא לאשמועינן (נ): **גמ' בשעה שנעשו צרות זו לזו.** כגון שקדשן כאחת קס"ד דקרא בהכי כתיב וקאמר לא תקח אין לך בהן לקוחין: **אי הכי.** דקרא בבת אחת כתיב היכי מיחייב כרת אם בא עליהן הרי אין כאן איסור אחות אשה: **אלא** (א) **בזה אחר זה.** שבקידושין הראשונה היא אשתו וקאמר אין קידושין תופסין באחותה ואם בא עליה ענוש כרת: **ומתניתין.** כי היו נמי בבת אחת מהאי קרא נפקי וכדרבה וסברא בעלמא הוא כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו הלכך כיון דבאחות אשה לא תפסי קידושין כי קדשינהו בב"א נמי לא הוו קידושין:

המרבה

חוששין לסבלונות. פי' בקונטרס שסידך האשה ונתרצית וקדם קודם הקידושין ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא לשם קידושין שלא משמע מתוך פירושו דחיישינן שמא מחמת קידושין הם ולכך נקט בלשונו שידך דאל"כ לא הוו קידושין דמגא ידעה כדאמר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי נתן לה קידושין ולא פירש וקשה להר"ס וכי שידך מאי הוי והא בעינן שידבר מענין לענין ובאותו ענין לכך נראה לפרש חוששין כלומר כיון ששלח לה סבלונות חיישינן שמא קידשה כבר וכן משמע בסמוך דקאמר באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן והתם על כרחך צריך לומר דחיישינן שמא קידש כבר דלשון חיישינן שמא לשם קידושין שלח לא שייך דהא פשיטא דלא שילח לה הכתובה לשם קידושין: **ה"ג** מקדשי והדר מסבלי פשיטא. דמקודשת כלומר היכא דשלח סבלונות קודם הקידושין דמקודשת דדלמא לשם קידושין שלח וי"מ פשיטא דמקודשת דאמרי' דקידשה כבר והוי כמו שפירשתי ומשני לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא פי' ולא תהא מקודשת קמ"ל דאזלינן בתר רובא ותהא מקודשת וקשה דהיכי קאמר ניחוש למיעוטא והוי להקל מיהו אין זו קושיא דה"נ אשכחן בכמה דוכתין (גיטין דף יט:) חיישינן שמא במי מילין כתבו והוי חששא להקל והוי גיטא מכל וכל וכן בריש פ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב.) שטר שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי כשר חיישי' שמא אחרוהו וכתבוהו* (ס)ור"ח גרס איפכא לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא פירוש שלא תהא מקודשת קמ"ל דחיישי' למיעוטא ותהא מקודשת *והשתא ניחא דחיישינן למיעוטא משום חומר דאיסור אשת איש (ע)והשתא הא דקאמר רב פפא באתרא דמקדשי והדר מסבלי היינו שמיעוטם מקדשי והדר מסבלי ואפ"ה חיישי' למיעוטא מסבלי והדר מקדשי היינו שכולם מסבלי והדר מקדשי אך ר"י מלא כתוב גירסא אחרת מסבלי והדר מקדשי פשיטא דלא חיישינן ואינה מקודשת לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא ניחוש למיעוטא ותהא מקודשת קמ"ל: **לא** תקח. פי' לא יהא לך ליקוחין בה תימה אם לא תקח משמע שאין ליקוחים תופסים בה א"כ אמאי תפסי קידושין בחייבי לאוין (פ) כגון אלמנה לכ"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט הא כתיב בהן לא תקח (צ) וי"ל דלא ממשמעות דלא תקח דרשי' אלא משמע ליה דה"פ דקרא ואשה אל אחותה לא תקח בבת אחת פירוש לכל אחת ואחת יש דין אחות אשה ואסורה ואחות אשה נפקא לן בפרק האומר (ק)(קידושין דף סז:) דאין קידושין תופסין בה דחייבי כריתות היא: **אי** הכי היינו דכתיב ונכרתו הנפשות העושות ואי קידושין לא תפסי (ב) כרת מי מחייב. וקשה דאמרינן ביבמות פרק ארבעה אחין (דף כח:) גבי שלשה אחים שנים מהם נשואים לב' אחיות דרבי שמעון פוטר נשותיהן מן החליצה ומן הייבום שנאמר אשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו (ג) אלמא משמע אע"ג דקידושין לא תפסי יש נהם כרת כיון שפוטר אותם מן החליצה ומן הייבום וי"ל דשאני התם דליכא למיפרך כדפריך הכא כרת מי מחייב דבלא הקידושין נמי איכא כרת דקא פגע באשת אחיו שלא במקום מצוה:

קידושין

עין משפט נר מצוה

קיט א מיי' פ"ד מהל' אישות הל' כ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מג סעי' א:

קכ ב ג מיי' שם פ"ט הלכה כח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מה סעיף א:

קכא ד ה מיי' שם הל' כט טוש"ע שם סעיף ג:

קכב ו ז מיי' שם הל' א ג סמג שם טוש"ע אה"ע סי' מא סעי' ב ג:

◆

תוס' ר"י הזקן

מחמת קדושין הראשונים שלח. ולא לשם קדושין דנימא אדם יודע שאין אשה מתקדשת בפחות מפרוטה וגמר ושלח לשם קדושין. שקדש. ושלח סבלונות כשהגדיל אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח וקדושי קטן אינן כלום. גמ'. חוששין לסבלונות. פירש מי ששידך אשה ונתרצית וקדם ושלח לה סבלונות בעדים חוששין שמא קדושין הם ואם קדשה אחר צריכה גט מראשון. והאי פירושא לא דייק שאם נתן לה כשהוא מדבר עמה על עסקי קדושיה ולא פירש, די"ו מקודשת ודאי היא, ואם יהב כל שהוא אע"פ שהיו עסוקין מענין לענין ובאותו ענין הואיל ולא פירש אינה מקודשת כלל כדאיתא פ"ק [לעיל ו, א], וכ"ש אם שלח לה סתם. עיקר הפירוש הוא כך אם שלח לאשה סבלונות וקבלם חוששין שנתקדשה. ומיהו דוקא שיש עדים כך בסבלונות, אבל אי ליכא עדים אפילו שניהם מודים לאו כלום הוא דלא עדיפי סבלונות דיהבי אמתלא דמקדשה כלל מקדושין גופייהו. וכ"כ הר"ם פ"ט [הכ"ח]. חיישינן. לפירוש ר"ש דסבלונות גופייהו קדושין נינהו. ולפי' הר"ם דנתקדשה קודם לכן. מקדשי והדר מסבלי פשיטא. דחוששין הואיל וכולם נהגו לקדש קודם הסבלונות. ה"ג ר"ש לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא נחוש למיעוטא קמ"ל. כלומר אם כולם נהגו כן פשיטא לא היה צריך להשמיענו זה, אלא ביירי שלא נהגו לקדש תחלה אלא הרוב מהו דתימא ניחוש למיעוטא דניכא סמוך מיעוטא אחזקתה ואתרע ליה רובא ואשה זו בחזקת פנויה עומדת, קמ"ל דרובא וחזקה רובא עדיף והואיל ורובן מקדשין תחלה, לשם קדושין נתנם אע"פ שלא פירש. והרי"ף והר"ם [שם] גרסי דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא, קמ"ל. וטעמא דחיישינן למיעוטא אע"ג דאיכא רובא וחזקה דליוחסין בעינן תרי רובי וחזקה לא עדיף כרובא. ולא נהירא דמאי יוחסין איכא הכא, איסורא הוא דאיכא. ועוד כתב שמא יתפשט מנהג המיעוט ויעשו הרוב כמותן ויתירוה כמו שהיו עושים תחלה. והעיקר דמשום הכי חיישינן למיעוט שהמיעוט הוא קבוע, ולא תימא שלפעמים אולא היא לגבייהו להתקדש אלא שדנשים גם כן יש מיעוט שמתקדשות תחלה והוו להו כל נשי העיר כמחצה על מחצה דאתתא קביעא וקיימא לביעותיה והאיסור ג"כ דבק בד. ודכוותה אשכחן פרק

מסורת הש"ס

א) [כתובות עג:], ב) [בכת"י כאן ובסמוך רבא, וכ"ה ברי"ף], ג) [ברכות לג. שבת קכה: עירובין ע: גיטין לח: מנחות מט.], ד) [בכת"י נוסף: דתנן אע"פ ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת והתם כדקתני], ה) [בכת"י: שהוחזק], ו) ב"ב קמב., ז) יבמות יט. כח:, ח) [בכת"י: לך], ט) [בכת"י: קרא], י) עירובין ג. נדרים סט:, כ) [צ"ל ונתרצית. רש"ש, וכ"ה ברי"ן, וברש"י שברי"ף: ונתרצתה], ל) [ברש"י שברי"ף: שאמר], מ) [לקמן נג ע"א], נ) [ברש"י שברי"ף נוסף ד"ה על ידי כולן. בשביל כולן], ס) [ועי' תוס' בכורות לה. ד"ה א"ד], ע) [דאשכחן דחיישינן למיעוט משום חומר דא"א גבי מים שאין להם סוף (יבמות קכא.) תוי' וכ"כ הרא"ש], פ) [לקמן סח ע"א], צ) [ויקרא כא], ק) עי' תוי"ט, ר) [נדל"ל וקנלתם], ש) [כוונתו הונה כשוגרים (דחיישינן) ולכי זה מלוי כפירושים לעיל, ואולי צ"ל דלא חיישינן למיעוטא לפרש או דחיישינן למיעוטא לפירוש הר"מ הא וכו'].

◆

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח

2. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט

◆

גליון הש"ס

גמ' כל שאינו בזה א"ז. ע' גיטין דף מט ע"ב תד"ה כגון וחכמים ד' ל ע"א תד"ה דברי ובכורות דף ט ע"א תד"ה אמר: תוס' ד"ה ה"נ וכו' והשתא ניחא דחיישינן למיעוט. ע' בכורות ד' כ ע"ב תד"ה תלו:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא קרא מזה אחר: (ב) תוס' ד"ה אי הכי וכו' לא תפסי בה כרת וכו': (ג) בא"ד בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפילו באחת מהן אלמא משמע:

◆

מוסף רש"י

ומותבינן אשמעתין. אשמועת עצמנו (גיטין לח:). לדידיה גופיה קא מותיב (מנחות מט.).

◆

מוסף תוספות

א. והאי דפ"ד דמבעי לן למיחש למיעוטא לקולא משום דאיכא למימר כיון דשלח סבלונות סתם ולא פירש מסתמא לא לשם קדושין שלחם. תוס' הרא"ש.

הריני נזיר מן הגרוגרות [נזיר יב, א]. הוחזק, שראו שטר כתובתה וקדשה אחר, מהו להחזיקה כאשת איש לראשון. [באתרא דמקדשי והדר כתבי חיישינן]. לפירש"י דוקא הרוב, ולפי' הר"ם והרי"ף אפילו המיעוט. כתבי והדר מקדשי. כולם. פשיטא. דאי לאשמועינן [פ]דלא חיישינן למיעוטא הא אשמועינן ליה לעיל, דלא שכיח ספרא. שאינו דר בעיר. מתני'. אינן מקודשות. אין אחת מהן צריכה גט. גמ'. זו לזו. קס"ד כגון שקדשן. אי הכי. דקרא בבת אחת איירי היכי איכא כרת אם בא עליהן הלא אין בה איסור אחות אשה. בזה אחר זה. שקדש אחת תחלה ואין קדושין תופסין באחותה דכתיב לא תקח, ואם בא עליה ענוש כרת, ומתניתין סברא בעלמא היא כדרבה.

*נראה שחסר כאן דעת בטל הדברים דלהלן [שאינם ברי"ף ור"ח, וגם ל"מ בשאר הראשונים, וטי' מאירי].